

150-godišnjica prve velike pomorske bitke pod Visom 13. III 1811.

Josip Luetić

Napoleon da zada smrtni udarac Englezima, proglasi blokadu nad čitavim evropskim kontinentom. Sva se engleska trgovačka roba smatrala ratnim kontrabandom, te se zapljenivala i spaljivala. Tako je bio obustavljen svaki trgovački promet sa Engleskom. Međutim, ubrzo se na evropskim tržištima osjeti nedostatak engleske robe zbog čega joj cijena nevjerovatno poraste.

Poznavajući Vis već ranije, Englezi su uvidjeli, da im je taj otok svojim geografskim smještajem i svojom dobrom lukom, kao stvorena baza za trgovanje raznom robom, i to ne samo za jedan uži kraj, već da im može služiti i kao tranzitna baza za Italiju, cijelu našu obalu, a preko Neretve i za zemlje Otomanskog carstva, a odatle dalje i za druge zemlje.

Položaj Visa Englezi su odlično iskoristili. Francuzi su kasno uvidjeli važnost tog otoka, te da jednom stanu Englezima na kraj, odluču da ga sada zauzmu, kad to nijesu učinili u početku okupacije Dalmacije. Tu akciju povjere kapetanu Dubordieu, koji do tada nije imao većih pomorskih okršaja, a niti bitnih uspjeha. Čini se, da je francuska komanda obezbićivala borbenu gotovost engleskih pomorskih snaga. Na čelu engleske eskadre u Jadranu stajao je dosta iskusni pomorac, kapetan Hoste, koji se istakao već kao zapovjednik brika »La Munite« u bitki kod Abukira. Uzgred rečeno, to je bio kapetan, koji je, u ime jedne strane pomorske sile, pozdravio posljednji put zastavu Dubrovačke Republike počasnom paljbom iz topova sa svojih brodova.

Jedanaestog ožuljka 1811. francusko-italijanska divizija pod zapovjedništvom kapetana Dibordieua, sa ukrcanih 550 pješaka, koje je predvodio pukovnik Giflenga, uputi se iz Ancone, da napadne i zauzme otok Vis.

Sastav tog brodovlja bio je ovaj: francuske fregate sa po 34 topa: »Favorite« — komandni brod, zapovjednik kapetan Dibordieu; »Danae« zapovjednik kapetan Villon i »Flore«, zap. kapetan Peridier; italijanske fregate (u čijem je sklopu bilo dosta Dalmatinaca): »Cerona« sa 44 topa, zap. kap. Pasqualigo; »Carolina« 32 topa, zap. kap. Buratović; i »Bellona« 32 topa, zap. kap. Doderio; nadalje 1 brok, 2 golete i 1 šebek.

Sutradan predvečer, stigli su u blizinu Visa, gdje su ostali u zavjetrini, nedaleko od sv. Jurja.

13. III. 1811. u zoru, zapazili su četiri engleske fregate, koje su bile od njih udaljene oko 6 milja.

Sastav engleskih fregata bio je: »Active« sa 38 topova zap. kap. Alexander Gordon; »Amphion« — komandni brod — 40 topova zap. W. Hoste, »Cerberus«, zap. H. Whitby i »Volage« zap. P. Hrby.

Pošto je kap. Dubordieu dao znak da se približe neprijateljskim brodovima na dohvata pištolja, započne manevar za bitku. Bilo je oko 6 sati ujutro. Nalazeći se sjeverno od Engleza u privjetrini, Dubordieu im se približavao u dvije kolone imitirajući donekle manevar Nelsona kod Trafalgara. U desnoj koloni vozili su »Favorite«, »Flora« i »Bellona«, a u lijevoj koloni »Danae«, »Cerona« i »Carolina«.

Englezi su vozili u stroju kolone; na čelu se nalazio »Amphion«, a za njim »Active«, »Volage« i »Cerberus«.

Hoste je dao signal: »Sjetite se Nelsona«, te je skraćeniim jedrima u zbijenom redu svojih brodova, očekivao napad.

Dubordieu je dao znak »Postavite što više jedara«, na koji se signal njegov odred formalno raštrkao, jer je svaki za sebe vozio što brže prema neprijatelju. Tako je približavanje nastupilo bez ikakova reda. Razmak između pojedinih francuskih brodova bio je različit i nestalan, zato brodovi nijesu stupili u borbu po redu, već je svaki tražio što kraći put do neprijatelja. Fregata »Favorite« usprkos skraćenih jedara bila je daleko ispred ostalih i tako je prva došla na dohvata neprijateljskih topova.

Bilo je 9 sati, kad se otvorila paljba između nje i »Amphiona«, a kako je engleska linija bila dobro zbijena, »Active« i »Volage«, mogli su također lako pucati na nju. Ispočetka kap. Dubordieu nije pazio na udaljenost, koja je odvajala »Favorite« od ostalih fregata, ali čim je uvidio

prednost, koju je pružio neprijatelju, zbog svog usamljenog položaja, odlučio je da učini abordova na »Amphiona«, uvidjevši da je to jedini izlaz iz tog kritičnog položaja.

U času kad je »Favorite« išla na taj brod, engleski plotunji udare baš na njen most, na kojemu je bila posada spremna da izvrši abordova — zauzimanje broda.

Učinak engleskih plotuna bio je užasan i katastrofalan. Među prvim žrtvama bio je i sam komandant Dubordieu.

Odmah ga zamjeni kap. fregate Lameillerie. U 10 sati novi zapovjednik »Favorite« pokuša nanovo abordovaom, te i ako je izgledalo da će uspjeti, jer su mu se već krajni djelovi jedrilja bili upleli u stražnji jarbol »Amphiona«, ipak kap. Hoste uspije da mu izbjegne. U to su vrijeme ostale fregate pod francuskom zastavom došle jedna za drugom na dohvata neprijatelja, pa se u tom momentu rasplamsa borba na čitavoj bojni liniji.

Budući da su se brodovi sasvim približili kopnu, zapovjednik engleske divizije naredi svojim brodovima da izvrše okret. Ovaj su manevar izvršili u potpunom redu, osim »Cerberus-a«, koji je u času okretanja bio oštećen pogodkom u krmo, što mu je usporilo brzinu, ali njegovo mjesto odmah zauzme »Volage«.

Mjenjanje smjera bilo je jednako hitno i za sjedinjenu diviziju. Međutim »Favorite« je bila toliko oštećena, da je svaki pokušaj njena zapovjednika, da izvrši manevar, bio uzaludan. U tom momentu »Favorite« se nasuče na jugoistočnom dijelu obale otoka. Komandant, kap. fregate Lameillerie kao i prvi časnik poginuli su malo prije toga.

Adutant poginulog Dubordieua i pukovnik Giflenga preuzmu komandu, te uvidjevši besmislenost daljeg održavanja broda, naredu da se napusti a zatim ga zapale. U Visu su uspjeli zaplijeniti nekoliko većih čamaca, sa kojima se jedan dio posade prebacio na otok Hvar. Ostali brodovi sjedinjenog odreda, okretali su se, kako im je u tom trenutku najbolje odgovaralo. »Flore« je prošla pored »Amphiona« po krmi, pucajući na njega iz svih topova; ali došavši u nezgodan položaj između »Amphiona« i »Activea«, koji su na nju obasuli vatru, spusti zastavu i preda se. Kasnije joj je ipak uspjelo razapeti sva jedra i izbjeći zarobljavanju.

Međutim borba se već približavala kraju. Sjedinjeno brodovlje se povuče sa bojišta u Hvar. Englezi se upute u potjeru za njima, zarobe »Coronu«, te se, sa »Bellonom«, koji su ranije zarobili, sklone u Vis.

Rezultat bitke bio je »Favorite« uništena, »Bellona« i »Corona« zaplijenjene; 200 mrtvih i 500 ranjenih na francuskoj strani. Englezi su imali teških oštećenja, 45 mrtvih i 145 ranjenih, među kojima se nalazio i kap. Hoste.

Da su u ovoj bitki Englezi imali uspjeha, to u prvom redu treba pripisati energičnosti i smjelosti kapetana Hoste, a s druge strane nesrednosti i netaktnosti protivnika.

Ivo Vojvodić — Fortuno na Šipanu